

Razgovaraonica „Ispeci pa reci!“

12. veljače 2019.

Tema: Društveni suživot rodno različitih skupina

U raspravi su sudjelovali Jasna Sršen, Tomislav Mlinac, Ines Lisec, Marija Ajša Peuc, Zdenka Mlinar i Ivana Grubačević.

Uvodničarka za temu „Društveni suživot rodno različitih skupina“ bila je Jasna Sršen. U uvodu PowerPoint prezentacije navela je definicije spola i roda, kao i ostale pojmove iz područja rodne ideologije. Spol određuju biološka obilježja s kojima je osoba rođena, dok je rod složena psihološka i socijalna kategorija. Rod je društveno uvjetovan. Pravna kategorija spola pripisuje se prilikom rođenja, a spol i rod najčešće su usklađeni. Kada spol i rod nisu usklađeni, govorimo o rodnoj nenormativnosti. Vrlo rijetka pojava je interspolnost, odnosno slučaj kad osoba ima oba spolna obilježja. Rodna disforija je nezadovoljstvo nepoklapanjem roda i spola. Osobe kod kojih je prisutna rodna disforija mogu osjećati sram, imati nisko samopoštovanje, biti depresivni te imati suicidalne ideje. Djeca i adolescenti doživljavaju teškoće zbog stavova okoline. Takve osobe često su žrtve nasilja i tzv. manjinskog stresa. Kod nekih je prisutna i transpolnost, trajna potreba prilagodbe spolnih karakteristika rodnom identitetu. U Hrvatskoj su već oko 15 godina prisutni pravni propisi koji se odnose na manjinske rodne skupine.

Interesne homoseksualne skupine postoje još od Antičke Grčke. Freud je tu pojavu smatrao devijantnim stanjem, nesamovoljno izabranim. Kršćanski moralni kod homoseksualnost smatra slabošću, nemoralom i grijehom*. Prava interesnih grupa prvo su definirana u Velikoj Britaniji, a potom i u SAD-u, iako je i tamo homoseksualizam tek 1973. izbrisan s liste psiholoških poremećaja. Od 1993. godine na Hawaima se mogu sklapati homoseksualni brakovi. Od 1969. godine traju protesti interesnih grupa, a od početka 90-tih traže pravo na homoseksualnu obitelj. Gay pride povorke i festivali održavaju se od 1998. godine, u Hrvatskoj od 2002. kada je održan prvi zagrebački Gay Pride. Zakoni za suživot rodno različitih skupina u RH su: Ustav, Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, Zakon o suzbijanju diskriminacije i neke odredbe Zakona o radu. Nakon ovog uvoda, krenula je rasprava koja se uglavnom kretala oko prava homoseksualnih parova na posvajanje djece.

Tomislavu najviše smeta što homoseksualne interesne skupine sve više postaju tzv. „glasna manjina“. Pitanje njihovih zakonskih prava nije upitno i treba ih definirati, ali nije u redu to što većini žele nametnuti prihvaćanje svoje spolne orijentacije. Ines najviše smeta licemjerje i prešutno toleriranje, odnosno pristajanje na ono što je po mišljenju tih skupina normalno. Ako ne prihvatiš njihovo stajalište,

za njih ti nisi normalan. A pravo je pitanje koliko je to normalno, jer ipak je to devijacija od standardnog – realan poredak stvari je da dijete ima pravo na majku i oca što još uvijek predstavlja standard. Prava i dobrobit djece ne bi trebali biti sporni.

Marija Ajša se zapitala što je uopće normalno, odnosno prirodno, a što nije, što smatra i jednim od glavnih problema rodne teorije. Njezino je mišljenje da nitko nema pravo reći što je normalno, za svakoga je to nešto drugo. Jasna je rekla da otkad čovjek živi, uređuje svoju zajednicu. Uvijek je bilo ljudi koji su se rađali s anomalijama, samo što su ranije bili „gurnuti u zapećak“. Danas su takvi su ljudi prihvaćeni kao osobe i uključeni su u zajednicu, ali ne kao kompletni, kao što je to slučaj s osobama s invaliditetom. Jedna grupa ljudi također je oduvijek živjela među ostalima, ali njima ne možemo „pustiti da žive svoj život“ u svim segmentima – što se ponajprije tiče usvajanja djece. Jasna nije za usvajanje djece jer to nije prirodan odnos, djetetu je potrebna skrb oba roditelja. Tomislav se vratio pitanju „normalnosti“. Smatra da je u redu da se prava manjina zaštite zakonom, a problem nastaje kada su prava koja manjine zahtijevaju veća od prava koja ima većina, kada zahtijevaju da budu „jednakiji“ od ostalih. Tomislav suosjeća s njima, smatra da im sigurno nije lako, ali to nije opravdanje da dobiju sve što žele. Pravo je djeteta da ima ono što po prirodi treba imati. S njim se slaže i Jasna koja kaže da dijete ima potrebu da ima i oca i majku. Naravno da postoji i tzv. „nužno zlo“, odnosno situacije u kojima to nije moguće. Marija Ajša smatra da je rodna ideologija kompleksna priča. Ines priznaje da je u svom stavu neutralna, ima bliske prijatelje koji su gay, no bez obzira na to ne želi imati predrasude u svojim stavovima. Vjeruje u ljubav, pažnju i brigu, iako je uvijek više za biološku varijantu. Apsolutno je za sve oblike zaštite pred zakonom ako se nekome stvara neugoda ili dolazi do nasilja, ali u nekim slučajevima ispada da manjine imaju veća prava od drugih, što nije u redu. U okviru svoje obitelji prihvatila bi gay opciju, to ju ne opterećuje.

Jasna kao pedagog upozorava da dijete od početka upija znanja, situacije, emocije, a model mu je njegova obitelj. „Princip zornosti“ je princip na kojem dijete uči. Drugim riječima, dijete će naučiti živjeti onaj život koji promatra i doživljava oko sebe. Ines smatra da pred djecom ne treba sve tajiti, i pred njima treba voditi otvoren obiteljski život, naravno s mjerom i uz konstruktivna rješenja. Djeca ne trebaju živjeti pod staklenim zvonom. Jasna se pita kako objasniti djetetu koje još ne razumije? Koje još nema formiranu ličnost? Kako će mu neka saznanja „sjesti“?

Tomislav je mišljenja da su gay parade uvijek ekscesne, ne provode se na miran način. Ne želi da se takav način nastupanja u javnosti unese u mainstream. Marija Ajša je mišljenja da je teško pratiti sve pokrete koji podržavaju rodnu ideologiju. Misli da je bilo i boljih društvenih pokreta – „djeca cvijeća“, antiratni pokreti – koji su bili smisleniji nego ovo danas. Tomislav smatra da pokreti rodne ideologije nisu konstruktivni, cilj im je srušiti nešto. Prema njima čudan si ako ne prihvatiš njihova razmišljanja i stavove. Smatra da je tu prisutno određeno licemjerje u odnosu – na jedan se način odnose prema svim svojim neistomišljenicima, a kada se i ovi tako postave prema njima, onda se bune. Jasna nije za održavanje gay prideova. Smatra da treba srediti situaciju, dati istospolnim parovima da žive kao ljudi, ali uz klauzulu – ne dopustiti im posvajanje djece!

Bez obzira na to što su se u ovoj raspravi mišljenja kretala od odbacivanja preko neutralnosti do prihvaćanja, složili smo se da je rasprava bila dobra. Došli smo do zaključka da je važno imati svoje mišljenje, ali i tolerirati tuđe. Ponekad se možemo i složiti da se ne slažemo i da je to u redu.

Prijedlozi novih tema:

1. Komunikacija – kultura govorenja i pisanja, kultura jezika – je li dovoljno da se samo razumijemo ili da pravilno koristimo hrvatski jezik?
2. Je li hrvatsko društvo konzervativno?
3. Je li Gorica samo spavaonica?

Za sljedeću raspravu izglasana je tema „Je li Gorica samo spavaonica?“, a uvodničarka je Ivana Grubačević.

*Tomislavova opaska uz ovaj navod:

U zapisniku piše da "Kršćanski moralni kod homoseksualnost smatra slabošću, nemoralom i grijehom." Ne bih se s time složio. Katekizam katoličke crkve jasno kaže kako je djelovanje koje nastaje kao posljedica homoseksualnih sklonosti (pri tom se ponajviše, naravno, misli na spolne odnose i suživot osoba istoga spola) grešno. Međutim, sama sklonost nije grijeh. Uputa je da homoseksualce "treba prihvaćati s poštivanjem, suosjećanjem i obazrivošću te prema njima izbjegavati svaki znak nepravedne diskriminacije."